

VERSLAG LAND- EN TUINBOUWRAAD

Datum vergadering: 08.02.2022

Open raad waarop alle Mechelse land- en tuinbouwers konden aansluiten

AGENDA

- Verwelkoming
 - o Koen Anciaux (schepen voor landbouw)
 - o Kurt Verbruggen (voorzitter land- en tuinbouwraad)
- Brede weersverzekering
 - o Arnold Rahier (expert brede weersverzekering KBC)
- Water voor landbouw
 - o Stijn Van Goethem (projectcoördinator water voor landbouw)
- Beschermd natuurpark rivierenland
 - o Patrick Princen (schepen voor natuur- en groenontwikkeling)
 - o Hans Gijsbrechts (coördinator bosuitbreiding)

VERWELKOMING

Schepen Koen Anciaux en voorzitter Kurt Verbruggen verwelkomen de leden en alle land- en tuinbouwers die aan deze open raad deelnemen. Het is de tweede maal dat er een open land- en tuinbouwraad georganiseerd wordt.

BREDE WEERSVERZEKERING

Arnold Rahier, expert brede weersverzekering KBC, licht in zijn presentatie volgende punten toe:

- Welke risico's zijn in de KBC-brede weersverzekering opgenomen?
- Onder welke voorwaarden wordt je schade vergoed?
- Welke waarde verzekert je?
- Preventiemaatregelen
- Wat is niet verzekerd?
- Hoe gebeurt de schadevaststelling?
- Praktische aanpak
- Enkele voorbeelden

Voor meer details wordt verwezen naar de presentatie in bijlage.

Introductie

De brede weersverzekering bestaat 2 jaar. Slechts een beperkt aantal landbouwers heeft een brede weersverzekering afgesloten. De Vlaamse overheid betaalt een premiesubsidie uit die 65% van de jaarlijkse verzekeringspremie bedraagt. Vanaf 2023 is er een tussenkomst van 65% van de premie voor de grootste verzekerde oppervlakte in de eerste drie jaar. Voor bijkomende verzekerde oppervlakte wordt maximaal 65% van de verzekeringspremie gesubsidieerd. Het percentage van de subsidie zal worden bepaald op basis van het beschikbare budget.

Rampenfonds

Het rampenfonds wordt afgebouwd. In Mechelen is de hevige regen van midden juli 2021 erkend als ramp. Dat is niet het geval voor overstroming (buiten oevers treden van waterlopen). Voor schade aan niet-verzekerde teelten en niet-binnengehaalde oogsten ten gevolge van de hevige regen kan je een schadevergoeding bij het rampenfonds aanvragen op voorwaarde dat je een brede weersverzekering hebt afgesloten voor minstens 25% van je bedrijfsareaal. De vergoeding varieert in functie van het aandeel van het verzekerde bedrijfsareaal ten opzichte van het totale bedrijfsareaal.

Verzekerde teelten

Je kiest zelf welke teelt je wil verzekeren. Van de verzekerde teelt moet je wel alle percelen opnemen in de verzekering. Ook het plantgoed ervan, klaar om uitgeplant te worden, is mee verzekerd.

Verzekerde gevaren

De weersomstandigheid wordt pas beschouwd als een verzekerd gevaar als de schade die zij aan de teelt berokkent hoger is dan 20% van de verzekerde waarde van de teelt per perceel. Verder moet de weeromstandigheid voldoen aan bepaalde criteria (zie presentatie voor de verschillende criteria per weeromstandigheid) of erkend worden als ramp.

De KBC-brede weersverzekering verzekert de schade aan gewassen door:

- Vorst
- Storm
- Hagel
- Ijs
- Sneeuw
- Uitzonderlijke droogte
- Intense, hevige en aanhoudende regen

De neerslaghoeveelheid wordt gemeten in een door een KMI-erkend meetstation. Het dichtst nabijgelegen meetstation voor Mechelen ligt in Sint-Katelijne-Waver. De neerslag varieert lokaal zeer sterk, dus het meetstation van Sint-Katelijne-Waver is niet echt representatief voor de neerslag in Mechelen. De betrouwbaarheid van bepaalde meetgegevens laat de wensen over, maar hiervoor wordt gezocht naar een oplossing. Zo zal er bijvoorbeeld ook gekeken worden naar radar- en satellietbeelden en wordt er gedacht aan opstarten van een piloot binnen het project 'Water voor landbouw' (zie verder) waarbij verzekerden pluviometers op hun percelen ter beschikking krijgen. Via de proeftuinen wordt ook een meetstation in Hombeek voorzien.

Voor aanhoudende regen wordt ook de neerslagindex SPI-3 (standard precipitation index) gebruikt, die aangeeft hoe droog of nat de voorbije 3 maanden waren ten opzichte van dezelfde periode van het jaar in de voorbije 30 jaar.

Verzekerde waarde, franchise en vergoeding

Een verzekeraar beschikt snel over gegevens van het KMI en VMM, en wacht bij een vermoeden van een ramp niet met de uitbetaling van de land- of tuinbouwer tot de erkenning als ramp, maar voorziet in een tussenkomst van 60%. In de gemeenten waar uiteindelijk de extreme weersomstandigheid als ramp erkend is wordt de land- of tuinbouwer volledig uitbetaald.

Per teelt wordt een verzekerde waarde voorgesteld. Hier kan je 10% van afwijken naar beneden en 20% naar boven. De verzekerde waarde is de basis voor de schaderegeling. De verzekerde waarde van elk beschadigd perceel wordt vermenigvuldigd met het schadepercentage dat is vastgesteld door de schade-expert. De schade-expert maakt een onderscheid in rechtstreekse schade en wortelschade. De franchise/eigen risico wordt in mindering gebracht. Deze bedraagt 30% van de verzekerde waarde van de teelt per perceel. Bij ernstige droogte en bij regen wordt de vergoeding beperkt tot maximaal 50% van de verzekerde waarde per perceel. Voor de andere risico's is dit niet het geval.

Niet verzekerd

Wat niet in aanmerking komt voor een vergoeding:

- De schade aan geogoste gewassen is niet verzekerd, met uitzondering van het veldrotten van vlas en het drogen op het veld van graszaad.
- Schade door het buiten de oevers treden van waterlopen al dan niet ten gevolge van neerslag. Schade door overstroming wordt niet gedekt door de brede weersverzekering. Wanneer de overstroming erkend wordt als ramp dan wordt deze door het Rampenfonds gedekt. In Mechelen werd de overstroming (buiten de oevers treden van waterlopen) midden juli 2021 niet erkend als ramp, maar de hevige neerslag wel (zie eerder). Dus er is geen tussenkomst van het Rampenfonds voor overstroming. Let wel als de hevige neerslag erkend is als ramp kan je wel een tussenkomst krijgen, mits je voor minstens 25% van je bedrijfsareaal een brede weersverzekering hebt afgesloten. De schade wordt ook gedekt via de brede weersverzekering als aan het criterium hevige neerslag voldaan is.

- Schade die te wijten is aan het telen van gewassen in een daarvoor niet geschikte periode van het jaar of op een daarvoor niet geschikt perceel, bijvoorbeeld door de ligging van het perceel of door de aard van de bodem
- Schade door ziekten
- Schade die te wijten is aan het laattijdig oogsten van gewassen zoals bijvoorbeeld het niet meer kunnen oogsten van korrelmaïs of aardappelen vanaf 1 november omwille van de bodemgesteldheid
- Onrechtstreekse immateriële schade, zoals schade door het niet nakomen van contractuele verplichtingen

Polis

Voor de opmaak van de polis zijn er gegevens nodig uit de verzamel aanvraag. SBB zorgt voor een samenvatting van deze gegevens. Ben je niet bij SBB aangesloten, kan je verzekeringsagent je verder helpen. De verzekeringsagent maakt gebruik van een eenvoudige offertetool waardoor je onmiddellijk inzage hebt in je premie.

Prijzen verschillen tussen verzekeringsmaatschappijen. Ook wordt de opmerking gemaakt dat de voorwaarde voor het indienen van schade erg verschilt, waardoor het voor land- of tuinbouwers moeilijk wordt om een keuze tussen verzekeringsmaatschappijen te maken.

Watch it grow

VITO is bezig met de ontwikkeling van een tool, waar je als land- en tuinbouwer je percelen, meststoffen, plant- en oogstdatum,... kan ingeven, en je net zoals de verzekeringsagent op elk ogenblik op perceelniveau de weersgegevens kan nakijken en de schade aangeven. De verzekeringsagent kan snel zien of aan een criterium voldaan is. Goed zou zijn dat lokale weersgegevens kunnen geïmplementeerd worden. Voordeel van deze tool is dat de schadeaanpak vlotter verloopt.

De presentatie wordt afgesloten met het besluit dat je als land- en tuinbouwer in eerste instantie moet inzetten op preventieve maatregelen en klimaatadaptatie (vb. aanleg waterbassin) en dan pas moet terugvallen op de verzekering (vandaar ook de franchise van 30%).

WATER VOOR LANDBOUW

Stijn Van Goethem, projectcoördinator water voor landbouw, licht de resultaten van de participatie-avond van november toe. Details kan je terugvinden in de presentatie in bijlage.

Op een kaart wordt getoond waar land- en tuinbouwers mogelijkheden zien voor ingrepen op het terrein in volgende rangschikking:

- stuwen
- peilgestuurde drainage
- hermeandering
- poel/offline bekken/uitgraven grachten
- onderhoud
- andere

Stuwen

Op een kaart worden de categorie 2 waterlopen en perceelsgrachten (ook uit het hemelwaterplan) op het Hombeeks plateau weergegeven. De categorie 2 waterlopen worden beheerd door de provincie Antwerpen, tenzij gelegen in de polder van Willebroek. De kans dat stuwen op categorie 2 waterlopen mogen geplaatst worden is zo goed als uitgesloten. De criteria voor stuwen op categorie 2 waterlopen (lijst provincie Antwerpen) en perceelsgrachten worden overlopen (zie presentatie). Voor het plaatsen van stuwen op perceelsgrachten moeten alle aangelanden hun akkoord geven. Er zal een eerste bestek voor stuwen op 2 locaties gelanceerd worden. Deze locaties zijn bij wijze demonstratieplekken voor de land- en tuinbouwers die deelnemen aan het participatietraject. Daarna zal een tweede bestek volgen.

Een stuw bestaat uit een damwand met hout. Deze heeft naast een grote opening die je zelf kan regelen ook een knijpopening om er voor te zorgen dat er in de winter geen aanzanding is (opening in de winter onderaan, in de zomer bovenaan).

Peilgestuurde drainage

Een raming van de kostprijs voor een peilgestuurd drainagesysteem kan je terugvinden in de presentatie. Bestaande drainages kunnen omgevormd worden naar peilgestuurde door de leidingen te koppelen aan een moerbuis. De aanleg van drainages zou kunnen gerealiseerd worden via een groepsaankoop. De mogelijke criteria voor peilgestuurde drainage vind je eveneens terug in de presentatie. De leidingen kunnen gespoeld worden met een drainagereiniger wanneer ze voorzien zijn van een spoelstuk.

Offline bekkens

Waterbassins kunnen geïntegreerd worden in het landschap via een grasberm of houtkant. Het bekken in de Bankstraat is eigenlijk ook een offline bufferbekken. Op de nabijgelegen percelen ligt al drainage. De omgevingsvergunningsaanvraag voor dit bufferbekken wordt weldra ingediend. Einde van de werken is voorzien voor mei 2023.

Onderhoud grachten

Tijdens de participatie-avond zijn door land- en tuinbouwers veel grachten aangeduid die ingekalfd of gedempt zijn, of waar er obstructies zijn of waar kruid of slibruiming moet gebeuren.

Digitalisatie

Bij het project Water voor landbouw hoort ook een digitaal verhaal (zie presentatie voor een opsomming van de mogelijke metingen met sensoren). Wat ook verder wordt onderzocht, is of bij extreme droogte, water van het Zeekanaal (grondgebied Zemst) in de Aabeek kan stromen via een pompinstallatie. Dit gebeurde al tijdens de extreem droge zomer van 2018 via een tijdelijke pompinstallatie. Hier ziet de projectcoördinator ook mogelijkheden voor digitalisatie: een debietsmeter op de inlaatconstructie tussen het Zeekanaal en de Aabeek en op de mobiele pompinstallatie waarmee de land- of tuinbouwer water wil onttrekken uit de Aabeek.

COWALA

Het project 'Coalitie water landschap en landbouw' is in januari goedgekeurd en heeft een looptijd van 5 jaar. Regionale landschappen, 3 gemeenten (Zemst, Boortmeerbeek en Mechelen), polder van Willebroek, Watering der Barebeek, proefstation,... en niet te vergeten de land- en tuinbouwraden van Mechelen en Zemst zijn betrokken bij dit project. Volgende land- en tuinbouwraad wordt een toelichting over het COWALA-project voorzien.

BESCHERMD NATUURPARK RIVIERENLAND

Hans Gijsbrechts, coördinator bosuitbreiding, geeft een stand van zaken. De presentatie is toegevoegd als bijlage bij dit verslag.

Oprichting en ambitie

De oprichting van het beschermd natuurpark (BNR) is in 2020 gebeurd, en is samenwerking tussen stad Mechelen, Natuurpunt en Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). In de stuurgroep zit ook Regionaal Landschap Rivierenland. Volgende ambities zijn gesteld op:

- lange termijn: uitbouw van 3000 ha aaneengesloten natuurpark
- middellange termijn: aangroei van 650 ha natuur
- kort termijn (2024): aangroei van 300 ha natuur

Aangroei 2019-2021

Zie kaart presentatie. Via een grondendatabank bekijken stad, Natuurpunt en ANB welke gronden in aanmerking kunnen komen.

Gebiedscoalitie en kandidatuur

Bij indiening van de kandidatuur en conceptnota voor het Nationaal park hebben 6 steden en gemeenten en 10 natuurlandafdelingen een engagementsverklaring ondertekend. Verder zijn ook steunbrieven meegestuurd en verdere gesprekken gevoerd (oa Boerenbond).

De kaart die bij de kandidatuur werd ingestuurd geeft 6650 ha natuurkern weer. Deze kaart is opgemaakt op basis van het gewestplan. Er wordt niet aan HAG (herbevestigd agrarisch gebied) geraakt.

Momenteel staat de kaart van ORIOM (open ruimte in en om Mechelen) op de website van Mechelen onder BNR.

De gemeente Willebroek zit niet in de gebiedscoalitie van het BNR, maar de afdeling van Natuurpunt van deze gemeente wel. De gemeente behoort wel tot de gebiedscoalitie van de Scheldevallei. Het Nationaal park Scheldevallei is nog in de running. Het is in de tweede fase dat pas wordt vastgelegd of de coalitiepartners meestappen in het verdere traject. De gebiedscoalitie Scheldevallei krijgt een begeleidingstraject van 1 jaar en moet dan een masterplan voorleggen. De kandidatuur voor het Nationaal park Demervallei is niet weerhouden. Vraag wordt gesteld of stad Mechelen dan niet kan toetreden tot de Scheldevallei als coalitiepartner? Vanuit de gebiedscoalitie Scheldevallei is nooit de vraag gekomen om toe te treden tot de coalitie. Wel is aan de stad gevraagd om hun kandidatuur te steunen.

Kandidatuur Nationaal park

De kandidatuur voor het BNR werd niet weerhouden. Feedback van de jury:

Meer dan 50% van de natuurkern moet vallen onder natuurbeheertype 4 (natuurreservaat). Hieraan werd niet voldaan. Verder is er ook veel versnippering en zijn er verschillende barrières (spoorwegen, snelwegen,...). Positief is de sterke gebiedscoalitie.

De kandidaten die niet zijn aanvaard krijgen wel verdere ondersteuning vanuit Vlaanderen (via blue/green deal)

Samenwerking

De tijd tussen de oproep en het indienen van de kandidatuur was beperkt. Er is onvoldoende in dialoog gegaan met de landbouwsector. Wel zijn er gesprekken aangegaan met verschillende stakeholders en een afvaardiging van de boerenbond. Hier waren een aantal land- en tuinbouwers op aanwezig. De land- en tuinbouwraad betreurt dat zij niet betrokken is geweest bij de opstart van het BNR. Eind vorig jaar is wel een toelichting gegeven over de kandidatuur van het BNR aan de adviesraad.

Het wettelijk kader voor een Nationaal park/Landschapspark zal bepaald worden door Vlaanderen. Er is momenteel geen regelgevend kader, dat scheidt onduidelijkheden en wantrouwen bij land- en tuinbouwers. Worden er beperkingen opgelegd? Volgen bestemmingswijzigingen?

Nu de kandidatuur BNR voor Nationaal park niet weerhouden is, wordt gesteld dat het beleid duidelijk moet aangegeven waar het naartoe wil gaan. Hierbij moet tijdig de dialoog met land- en tuinbouwers worden aangegaan.

- Wat is de ambitie?
- Wat zijn de statuten?
- Welk/eigen regelgevend kader?
- Wat zijn de gevolgen hiervan?
- Waar is er plaats voor landbouw?

De focus van het BNR blijft natuurverbinding. Het Hombeeks plateau ligt in herbevestigd agrarisch gebied (HAG). Het HAG behoort niet tot het BNR (met uitzondering van een beperkte zone in valleigebied, hiervoor is al met de betrokken landbouwer gesproken).

Landbouw en natuur/bos staan evenwaardig naast elkaar.

Publieksacties en (toekomstige) projecten

Zie presentatie.

Door te geven en te onderzoeken:

- Onderhoud gracht Uilmolenweg

AGENDA VOLGENDE VERGADERING(EN)

Op 22 maart wordt een besloten raad georganiseerd met op de agenda:

- Onthardingsproject in Leest
- Windenergieproject

Op 7 april komt de adviesraad bijeen voor een toelichting over het COWALA-project (coalitie water landbouw en landschap) door Regionaal Landschap.